

Nr 49.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om reglering av pensionsförhållandena för konstitutionsutskottets sekreterare S. V. Holm.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena under nr 187 i första kammaren av herrar *Holmbäck* och *Andersson, Jones Erik*, och den andra under nr 314 i andra kammaren av herr *Spångberg* jämte två av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen, i anslutning till vad i det föregående anförts, ville besluta, att bestämmelserna i 1947 års tjänstepensionsreglemente för riksdagens verk angående förordnandepension till närmast jämförlig befattningshavare i lönegrad Cp skola äga motsvarande tillämpning beträffande konstitutionsutskottets sekreterare Sune Valdemar Holm».

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen I: 187.

Av handlingarna inhämtas, att Holm är född den 18 april 1902, att han år 1921 avlade filosofie kandidatexamen och år 1923 juris kandidatexamen, att han innehåft anställning hos konstitutionsutskottet såsom kanslist resp. notarie år 1927, såsom notarie med sekreterargöromål åren 1928—1930 och såsom sekreterare alltsedan år 1931, att han alltsedan år 1932 är sekreterare hos riksdagens interparlamentariska grupp samt att han biträtt vid vissa sakkunnigutredningar.

Över förevarande motioner har utskottet inhämtat yttrande från *riksdagens kanslideputerade*, vilka anförde:

I motionerna erinras om, att konstitutionsutskottets ordförande och vice ordförande herrar Hallén och Jones Erik Andersson i en den 7 juni 1946 till bankoutskottet avlåten skrivelse gjorde framställning om åtgärder för beredande av pensionsrätt åt Holm. Vad till stöd härför anfördes i skrivelsen finnes återgivet i motionen I: 187, vartill kanslideputerade sålunda kunna hänvisa. På anmodan av herrar talmän avgåvo kanslideputerade ett i motionen jämväl återgivet yttrande av innebörd att den då gjorda framställningen icke borde bifallas. Jämväl herrar talmän funno i skrivelse till bankoutskottet framställningen icke böra föranleda någon åtgärd. Bankoutskottet tillkännagav härefter i skrivelse till konstitutionsutskottets presidium, att utskottet i anslutning till kanslideputerades och herrar talmäns ställningstagande icke funnit skäl att för det dåvarande tillstyrka någon åtgärd i framställningens syfte.

I avseende å de skäl, som i de nu väckta motionerna åberopats, få kanslideputerade hänvisa till motionen I: 187.

Motionärerna yrka nu, att riksdagen ville besluta att bestämmelserna i 1947 års tjänstepensionsreglemente för riksdagens verk angående förordnandepension till närmast jämförlig befattningshavare i lönegrad Cp skola äga motsvarande tillämpning beträffande Holm. Denna framställning innebär sålunda i sak en upprepning av den som för två år sedan gjordes av konstitutionsutskottets presidium. Kanslideputerade kunna därför för sin del hänföra sig till vad kanslideputerade då anförde. Att sedan dess några ändrade förhållanden inträtt, som skulle kunna föranleda frågans återupptagande, framgår i vart fall ej av hittills förebragt utredning. Motionärerna ha emellertid utgått från att bankoutskottets uttalande år 1946 icke torde kunna uppfattas som ett rent avslag på den då gjorda framställningen om reglering i förväg av Holms framtida pensionsförhållanden utan endast vore ett beslut om uppskov under en relativt begränsad tidrymd med frågans lösning i avvaktan på ett ordnande av riksdagsvaktmästarnas anställnings- och pensionsförhållanden, varför — sedan sistnämnda spörsmål vunnit sin lösning vid slutet av föregående års riksdag — tidpunkten nu vore inne för omprövning av frågan om åtgärder för beredande av pensionsrätt åt Holm. Kanslideputerade kunna näppeligen instämma ens i detta betraktelsesätt.

Däremot kunde möjligen visst samband sökas mellan denna fråga och den vid nu innevarande riksdag alltjämt oavgjorda frågan om pensionering av vissa äldre riksdagsvaktmästare. Kanslideputerade ha ur principiella synpunkter intet att erinra mot frågans upptagande vid en utredning, som bankoutskottet möjligen kan finna böra anställas i sådant sammanhang. Endast under förutsättning att av en sådan utredning tilläventyrs framgår, att hittills följd praxis beträffande pensionering av hos riksdagen anställd personal icke tillfredsställer rimliga krav på en tryggad ålderdom för vederbörande, komma i motionerna berörda frågor om avvägning av Holms tjänsteställning, pensionsunderlag och familjepension till bedömande. I denna del sakna kanslideputerade därför anledning att för det närvarande uttala sig över motionerna.

Motionärerna ha ansett ett beslut i denna sak svårligen kunna åberopas som prejudikat i något annat fall förr än tidigast efter några tiotal år. Kanslideputerade kunna emellertid icke underlåta att framhålla, att utöver Holm ett antal tjänstemän finnes hos riksdagen anställda, vilka icke synas inneha tjänst, med vilken pensionsrätt är förenad. För dessas vidkommande torde sålunda riksdagens ståndpunktstagande i anledning av motionen I: 187 medföra konsekvenser.

Utskottet. Såsom i motionerna erinras, har frågan om beredande av pensionsrätt åt Holm vid ett tidigare tillfälle bragts under bankoutskottets prövning genom en av ordföranden och vice ordföranden i konstitutionsutskottet hos bankoutskottet vid 1946 års riksdag (höstsessionen) gjord framställning i ämnet. Efter hörande av kanslideputerade — vilka efter hänvisning till den då ännu olösta frågan om riksdagsvaktmästarnas anställningsförhållanden ansågo spörsmålet om Holms framtida pensionerande icke vara av den brådskande natur att ärendet behövde upptagas under nämnda riksdag — samt av kamrarnas talmän, vilka instämde i vad kanslideputerade anförde, tillkännagav bankoutskottet i skrivelse till kon-

stitutionsutskottets ordförande och vice ordförande sin anslutning till vad kanslideputerade anført, varför utskottet icke fann skäl att för det dåvarande tillstyrka någon åtgärd i den gjorda framställningens syfte.

När nu Holms pensionsfråga motionsvägen dragits under riksdagens prövning, har frågan såtillvida kommit i ett nytt läge, att de yngre riksdagsvaktmästarna fått sina anställnings- och pensionsförhållanden reglerade genom beslut av 1947 års riksdag, i det att denna personalgrupp omvandlats till helårsanställda extra ordinarie tjänstemän. För de äldre vaktmästarna ha enligt beslut av innevarande riksdag fastställts vissa grunder i fråga om pensioneringen, varvid fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigats besluta om pension i varje särskilt fall.

Med hänsyn till den långvariga anställning hos konstitutionsutskottet, som Holm redan innehaft och ytterligare kan beräknas komma att inneha, lärer man kunna utgå från att Holm, därest han icke tillträder pensionsberättigande allmän tjänst, vid inträffande avgång ur riksdagens tjänst vid en levnadsålder, motsvarande normal pensionsålder, kommer att få sig tillerkänd riksdagspension på sätt tidigare i liknande fall förekommit (jfr bankoutsk. utl. nr 19/1937 angående pension åt andra kammarens sekreterare Per A. Cronvall).

Det yrkande, som innefattas i de väckta motionerna, har emellertid en vidsträcktare innebörd och avser att åt Holm redan nu skapa garantier för erhållande av viss till beloppet bestämd pension vid framdeles inträffande avgång ur tjänst. Härvid skulle Holm anses hänförlig till gruppen förordnandetjänstemän (Cp), vilket skulle innebära, att han vid avgången bleve berättigad till genast börjande pension, oavsett då uppnådd levnadsålder. Den sålunda väckta frågan är av så särpräglad natur, att den undandraget sig bedömande med hänsyn till hittills tillämpad praxis beträffande pensionering av riksdagstjänstemän. Motionärernas förslag måste därför i och för sig ingiva betänksamhet. Över huvud taget synes det tveksamt, huruvida förutsättningar kunna anses vara för handen att beträffande den tjänst, varom här är fråga — vars innehavare anställes för en riksdag i sänder och alltså endast för del av kalenderår — konstruera en pensionsrätt i likhet med den som gäller för statliga förordnandetjänstemän, vilka i regel förordnas för sex år, undantagsvis för tre år. Utskottet kan därför ej förorda, att riksdagen nu skulle binda sig för en förhandsutfästelse om pension av den innebörd, som motionärerna tänkt sig.

Emellertid må icke förbises — vilket också framhållits i motionerna — att det kan framstå som önskvärt, att konstitutionsutskottet vid valet av sekreterare icke är bundet av personliga hänsyn, vilket kan bli fallet så länge Holms pensionsfråga är svävande. Under sådana förhållanden och med beaktande av att Holm, som ägnat huvuddelen av sina krafter åt riksdagen, icke innehar någon annan pensionsberättigande tjänst, tala skäl för att pensionsfrågan nu bringas till en positiv lösning. En dylik lösning sy-

nes utskottet böra sökas i den formen, att Holm tillförsäkras pensionsrätt på grund av sin anställning hos konstitutionsutskottet enligt i princip de grunder, som enligt 1947 års tjänstepensionsreglemente för riksdagens verk gälla beträffande innehavare av befattningar tillsatta medelst fullmakt eller konstitutorial, och vilka i stort sett godkänts för pensioneringen av äldre riksdagsvaktmästare. Detta skulle innebära, att Holm berättigades åtnjuta pension från uppnådd ålder av 65 år eller, i händelse av invaliditet eller sjukdom, dessförinnan enligt reglementets bestämmelser. Vid avgång från riksdagens tjänst före 65 års ålder av annan anledning än invaliditet eller sjukdom skulle Holm erhålla rätt till tjänstelivränta, som beräknas efter antalet tjänstår och utgår fr. o. m. nämnda ålder. Om Holm nödgas avgå från sin befattning i konstitutionsutskottet före nämnda ålder och icke kan erhålla annan i pensionshänseende ungefär likvärdig tjänst hos riksdagen eller annorstädes, bör han av riksdagen beredas en genast börjande livränta med skäligt belopp.

I pensionshänseende torde Holm skäligen böra likställas med befattningshavare i lönegraden Ca 33 (byråchef m. fl.), vilket innebär, att pensionen skulle, vid minst 30 fulla tjänstår, bli 10 920 kronor och vid lägre antal tjänstår reduceras i proportion till det felande antalet. I fråga om tjänstårsberäkningen synes i analogi med vad som medgivits beträffande riksdagsvaktmästarna (jfr bankoutsk. utl. 57/1947 s. 6) böra gälla, att Holm berättigas tillgodoräkna all effektiv tjänstgöringstid hos riksdagen ökad med 25 procent, med iakttagande härvid att antalet under ett och samma kalenderår tillgodoräknade tjänstgöringsdagar icke må överstiga 365. Enligt de principer, som pläгат tillämpas vid beviljande av s. k. riksdagspensioner, synes Holm böra få vidkännas en reduktion av pensions- resp. livräntebeloppet med 10 procent med hänsyn till att han icke erlagt några pensionsavgifter.

Beträffande frågan om familjepension resp. familjelivränta åt Holms efterlevande synes denna, med utgångspunkt från pensionsunderlaget i lönegraden Ca 33, böra ordnas i anslutning till de grunder, som gälla enligt familjepensionsreglementet för riksdagens verk, dock med iakttagande av ovan angivna regler för tjänstårsberäkning och reduktion med hänsyn till ej erlagda pensionsavgifter.

Det bör ankomma på fullmäktige i riksgäldskontoret att i sådana fall, då pensionsreglementena skola tillämpas på Holm eller hans efterlevande, pröva och avgöra fråga om beviljande av pension eller livränta.

Ett beslut av ovan angiven innebörd torde näppeligen behöva medföra några direkta konsekvenser beträffande pensioneringen av med Holm likställda tjänstemän hos riksdagen (kammar- och utskottssekreterare), enär dessa samtliga redan ha pensionsrätt på grund av anställning i statlig fullmakts- eller konstitutorialtjänst. Beträffande övriga tjänstemän hos riksdagen, för vilka riksdagspension kan ifrågakomma, föreligga ej såsom be-

träffande Holm några särskilda skäl för att pensionsfrågan upptages på förhand, utan torde densamma böra liksom hittills prövas i varje särskilt fall i samband med avgång ur tjänst.

På grund av det anförda hemställes,

- 1) att riksdagen måtte besluta reglera pensionsförhållandena för konstitutionsutskottets sekreterare Sune Valdemar Holm i överensstämmelse med ovan angivna grunder; samt
- 2) att förevarande motioner I: 187 och II: 314 måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan under 1) hemställt.

Stockholm den 16 juni 1948.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Sundvik, Lundqvist, Petersson i Karlskrona, Andersson i Tidaholm, Persson i Älvdalsåsen och Persson i Vinslöv;

från andra kammaren: herrar Wiberg, Paulsen, von Seth, Fröderberg, Sundberg, Nilsson i Landskrona, Persson i Norrby och fru Humla.
